

Klokken en zandlopers in heden en verleden

Ditmaal niet zozeer enkele wetenswaardigheidjes uit ons eigen archief, maar aardig genoeg om te weten vanuit onze nationale historie.

Heden

Om maar direct met de deur in huis te vallen, stel ik nu meteen de sinds mijn jeugd al populaire vraag "Waar staat in de Bijbel hoelang een kerkdienst of een preek moet/mag duren?" "Het antwoord luidt nog altijd: "Nergens." Dus daar kan iedereen het over eens zijn. In Handelingen 20: 9 lezen we enkel dat Paulus langer dan normaal was, preekte. We worden niet geïnformeerd over de normale lengte.

Er is de laatste tijd nogal wat belangstelling voor de vraag hoelang een preek/kerkdienst mag/moet duren. Gemeenteleden roeren zich, predikanten stellen zichzelf de vraag en zelfs Paus Franciscus meldt zich in de discussie met de oproep om een preek niet langer dan tien minuten te laten duren. Tijdens het afscheid van Ds. Sjaak Teeuwissen constateert deze dat de 'zendtijd van de Heilige Geest' in Ermelo voor velen kennelijk houdbaar is gedurende één uur.

Nu behoor ik zelf niet tot diegenen die nerveus worden als het eens vijf of tien minuten langer duurt. Daarbij denk ik dan 'wat is nu één uur in een week van 168 uur?'. Maar ik weet dat de meningen daarover verschillen en Ds. Sjaak meende er goed aan te doen om onze kerkgemeenschap een drietal klokken te schenken. Eén daarvan hangt nu in de Immanuelkerk en vormt een denkbeeldige driehoek met het orgel en de gedachteniswand met preekstoel en onze antependia.

Verleden

Degenen die denken dat deze discussie nieuw is, hebben het mis. Zoals Prediker eeuwen geleden al zei 'is er niets nieuws onder de zon (Hoofdstuk 1: 9). Dat blijkt maar weer als we zien dat ook in de 16^e eeuw de lengte van de preek de kerkelijke gemoederen bezighoudt.

- Het convent van Wezel (1568) wil dat de predikanten niet met al te lange preken het geheugen van de toehoorders belasten en op die manier een walging der maag toebrengen. Preken moeten binnen een uur klaar zijn.
- De synode van Dordrecht (1574) wil dienaren vermanen dat zij hun toehoorders niet met al te lange preken bezwaren en noemt het uur als maximum.
- Later spreekt diezelfde synode (1618/19) zich uit over de catechismusprediking. Die moet zowel kort als duidelijk zijn. Ook wordt speciale aandacht gevraagd niet alleen voor ouderen, maar ook "met de onkundiger en tedere jeugd."

Controle en boetes

Later gaat de overheid er wat aan doen en worden er zandlopers in de kerk geplaatst om het lange preken wat in te dammen. Maar er zijn meer elementen die wijzen op de tijdsbeperking voor de predikanten, zoals uitsparingen in de preekstoelrand waar de predikant zijn zakhorloge in kwijt kan, of uurwerken die in het orgelfront waren verwerkt. De actie van Ds. Sjaak heeft dus al oude papieren. 😊 Het gebruik van zandlopers, en de controle daarop door de gemeente, is niet vrijblijvend. Er zijn verhalen bekend dat de predikant een boete krijgt als hij te lang van stof is. Maar er worden ook boetes uitgedeeld aan kerkenraadsleden die te laat op een vergadering komen. Maar, let op, ook mensen die voortijdig de dienst verlaten, worden beboet. De kerk wordt er zelf niet beter van, want de opbrengsten gaan naar wees- en oudemannenhuisen.

Behalve dat de preeklengtediscussie niet nieuw is kunnen we ook constateren dat er zo'n 500 jaar geleden ook al kerkelijke aandacht voor de 'tedere' jeugd was. Laat die aandacht nooit verminderen.

Ik sluit af met woorden van onze plaatsgenoot Bernhard Reitsma: 'Een preek van tien minuten? Als de Geest werkt, komt het met de tijd wel goed.'

Louis Godschalk

Bronnen

- Digibron
- Nederlands Dagblad, 11 augustus 2021, artikel van Eline Kuijper

- Trouw 28 december 2020, artikel van Nico de Fijter

Gepubliceerd in Antenne, jaargang 27 nr. 3, d.d. 08-10-2021